У країні завжди чогось не вистачало — від черевиків до хліба, проте мудрих голів не бракувало ніколи. Швидше навіть навпаки: кожен був розумнішим за іншого і тим дуже пишався. І ось найрозумніші з усіх додумалися: аби зажити заможно, потрібно справедливо розподілити все те, що мали. Доти розподіл існував дуже неправильний — десь густо, а десь пусто. Одні їли від пуза й ходили в золоті, а інші не мали чим повечеряти і взувались у постоли. Найрозумніші, ті, що студіювали науки по багатих закордонах, вичитали у тамтешніх книжках, що коли увесь бідняцький набуток знести докупи й поділити порівну, то життя неймовірно зміниться. Стане багатим і щасливим. Тим було започатковано головну ідею століття: рівний і справедливий розподіл.

Так і вчинили.

Правда, великий поділ, як, зрештою, і кожен поділ — навіть і малий — проходив дуже складно. Поки досягли результатів, пролили чимало крові, було знищено цілі класи й суспільні верстви. Але нарешті все розподілили, а головне — відібрали у тих, хто щось мав. Набуток отримали трохи не такий, як сподівалися, знайшлись і ображені. Та і як би їм не знайтися? Хіба ж можна було порівняти "свідомого" борця за ідею й того, хто за цю ідею боровся "несвідомо"? Пріоритет було віддано тим, котрі мали маленькі червоні книжечки. Дуже швидко чи й не все суспільство вишикувалось у чергу по ці чарівні книжечки, від яких залежав добробут. (Декотрі не дуже освічені називали їх "хлібними картками", але це було неправильно, бо "картки" забезпечували не тільки хлібом, але й посадами, помешканнями, освітою.) Аби якось стримати цей натиск черги, було започатковано іншу нову ідею — трудових династій. Суть її полягала в тому, щоб діти вуглекопа, підрісши, йшли у вуглекопи, а діти колгоспника — до колгоспу. Відповідно, діти дипломата не йшли на роботу в поле, а вступали до МГІМО і їхали працювати у вороже оточення — до Іспанії, Швейцарії чи Франції. Так само належало чинити синам і донькам учених, чекістів, відповідальних партпрацівників. Дуже диференційованими стали й заробітки, і це теж було абсолютно правильно. Бо неможливо ж

прирівняти працю на затишних колгоспних полях під спів жайворонка з небезпечною операцією зовнішнього розвідника де-небудь у лондонському готелі з метою завербування тамтешнього транссексуала. Стомленого розвідника могла застукати безжальна MI5[1] і засадити до в'язниці, — хоча й з телевізором і з кондиціонером, та все ж удалині від рідної Лубянки й підмосковного березняку. Чи взяти, наприклад, писак, усіх тих поетів-прозаїків! Чи ж можна порівняти їхню плутану базгранину з напруженою працею вчених-атомників? Перші тільки й уміли писати про невдале кохання та про незграбний комсомольський секс, у той час як другі вдень і вночі зміцнювали атомний щит батьківщини і від перевтоми могли у чомусь помилитися. А чого вартує одна їх дрібничка-помилочка — засвідчив проклятущий Чорнобиль, на який і досі не напасешся грошей. А якби тих помилок трапилося більше, то про наслідки навіть страшно подумати. Тож ніякої рівності тут шукати просто не випадає. Все інше, здається, було правильно. Тим більш, у теорії.

На практиці ж сталося трохи інакше — матеріальних благ знову почало не вистачати. Спершу привілеїв, грошей, валюти, а потім — і всього іншого, аж до хліба, сиру і яєць включно. Першими тривожно заголосили ті, котрі мали більше за інших. Так завжди буває: хто більше має, тому більше й хочеться.

Головна ідея століття опинилась під загрозою банкрутства. Стало очевидно, що вона не спроможна прогодувати людей, хоча, як і раніше, гарантувала владу тим, хто нею володів. Мабуть, у тому й полягала її неоціненна вартість, якою нерозумно було б не скористатися. Навіть церква після тривалого й жорсткого вишколу в КДБ збагнула нарешті головну істину століття і вірою та правдою почала віддану службу владі. Заповіді Христові були відкладені на далеку полицю, а для щоденного використання прийняли секретні декрети про співпрацю і привілеї. Взагалі, було вирішено не дати загинути цінній стародавній ідеї тільки через те, що досі вона втілювалася хибно. Тож належало ту ідею модернізувати, адаптувати до нового часу. Рівність — так! Але рівність не у багатстві, до якого пнеться прогниле суспільство Заходу, а краще

рівність у бідності як найсучасніша доктрина новоствореного ринкового соціалізму. Вже ж її втілити буде куди легше, електорат від бідності не відвикав ніколи. Ніхто не почуватиметься ображеним, всі одразу втихомиряться й охоче проголосують на виборах за рівних собі — депутата чи навіть президента — п'яного чи тверезого, розумного чи дурного, що в нових умовах, по суті, не матиме жодного значення. Ліквідовувалась сама підстава для заздрості, всі разом робилися бідними, нещасними й дурними. Або ж — багатими, щасливими й розумними, це вже як подивитися. Був терміново винайдений надійний засіб, як ту парадигму зробити цілком безпечною для влади — перекрутити сенс споконвічних людських понять: зло переназвати добром, брехню — правдою, поразку — перемогою, соціалізм — щастям. Бідність почати вважати багатством! Марно, що древні мудреці казали: скільки не говори "халва, халва", а в роті солодше не стане. Стане! Якщо про це щодня чути з державної скриньки, яку називають телевізором, то воно неначе й справді починає існувати. Хоча б у нововідкритій на Заході так званій віртуальній реальності, яка дуже придалася й на Сході. Знадобилось не дуже багато часу, аби люди щиро повірили, що м'ясо є, навіть коли його не було ні у хлівах, ні у крамницях, що війна — цілком справедлива річ, навіть коли з Півдня літаки замість фруктів-персиків привозили знаменитий вантаж-200, що економіка країни на підйомі, коли курс долара на Комаровці злетів до мільйона "зайців". А кожен, навіть найбожевільніший керівник є одночасно й найгеніальнішим. Різниця поміж тим та іншим зникала.

При цьому важливо, що весь цей безсумнівний ефект досягався не використанням матеріальних засобів, не витрачанням іноземних кредитів чи дефіцитних енергоносіїв, а виключно дармовими засобами мови, певним чином вдосконаленої та адаптованої. І мовою цією стала зовсім не стародавня рідна мова, а мова старшого брата; своя ж трасянка була змушена заткнутися. (Декотрі не надто розумні й освічені казали, що і слава Богу.) Стало очевидним, що тільки та, старшобратня мова, єдина має здатність прорватися крізь запону остогидлої реальності у рожевий простір віртуальності з її нечуваними примарними можливостями, зробитись рушійною силою прогресу, зачинателькою

нової цивілізації навпаки. У людей з'явилася можливість почуватись не дуже голодними, навіть не маючи хліба, щасливо жити при бандитській диктатурі, відцуратися національної культури, вважати себе багатими при нечуваній бідності. Для тих же, котрі висловлювали незгоду з такою адаптацією — захватом і радістю зі сльозами на очах, — у держави були приготовані довгі гумові кийки й сухотні камери з міцними ґратами.

Прорвавшись до голодного простору примарності, суспільство отримало вже останній клопіт (усі інші автоматично відпали): якомога його, цей простір, поширити. Виявилося, що це — такий фантастичний простір, який не здатен існувати у стані спокою, і, неначе космічний пульсар, може або розширюватись, або звужуватися (звісно ж, найкраще — розширюватись). Але саме тут сталась несподіванка — її апологети безнадійно спізнилися: всі вільні кутки там були вже зайняті іншими, більш меткими аматорами ділити й володіти — всілякими імперіалістами-риночниками, червоними та коричневими, фундаменталістами різних відтінків. Залишався останній закуток, ніким не зайнятий, бо здавна вважався ні до чого не придатним — панслов'янський. Саме цей, не вельми духмяний куточок міцніше за хміль, за алкоголь чи ЛСД закрутив одну віртуальну голову в країні й викликав нестримну жагу до дії у формі створення маніловських структур, фантастичної інтеграції бідності з жебрацтвом, безлічі пустопорожніх заяв, домовленостей і декларацій. Результатів же не було жодних. Карнавально-метушлива віртуальність жорстко зіткнулася з невдячною реальністю і по сьогодні не може її подолати. Реальність стоїть собі, мов скеля непорушна, і багато хто у країні починає думати, що вона міцніша за найхитромудрішу віртуальність. Може, воно й так. Все ж, як не крути, хліб — споконвічна реальність, і кров людська — так само. А за ними коли-небудь стане реальністю й наша багатостраждальна незалежність і воля, а не тільки реальна тюрма та бідність.

Зазирне сонце і в наше віконце! Коли щиро цього жадати, то воно, може, і здійсниться. Звісно ж, відповідно до законів реальності.

[1] Британська служба військової контррозвідки.